

2

Den norske ressursforvaltingsmodellen

Stortinget

Eit av dei viktigaste stega for å sikra Noreg retten til eventuelle olje- og gassressursar utanfor Norske-kysten var å avklara retten til kontinentalsokkelen. Først i mai 1963 vart det endeleg slått fast at det vi i dag omtalar som den norske kontinentalsokkelen, faktisk er norsk. På denne tida fanst det ingen norske oljeselskap og svært få institusjonar til å ta hand om norsk petroleumsverksemd.

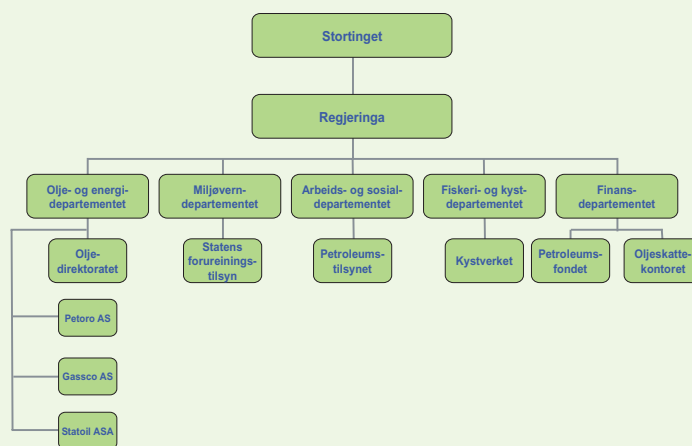
Heilt frå første stund har utgangspunktet vore at olje- og gassressursane høyrer til alle i det norske samfunnet, og at dei skal forvaltast til beste for nolevande og komande generasjonar. Det var tidleg eit ynke frå norske styresmakter om å ha nasjonal

styring og kontroll og byggja opp statlege institusjonar og eit norsk oljemiljø. For å halda eit moderat utviklingstempo vart kontinentalsokkelen opna gradvis, og berre eit avgrensa tal blokker vart utlyste i kvar konsesjonsrunde.

Styresmaktene valde i starten ein modell med utanlandske selskap til å driva petroleumsverksemd på den norske kontinentalsokkelen. Etter kvart auka det norske engasjementet ved at det vart oppretta eit oljeselskap der staten var eineieigar, Statoil. I tillegg tok Norsk Hydro del i petroleumsverksemda. Eit privat norsk selskap, Saga Petroleum kom òg til. Samspelet og konkurransen mellom selskapa på

«Vi forstår at dere er interessert i å lete etter olje i Nordsjøen. Det er vi som har rettighetene til dette, og vi akter ikke å gi tillatelse før vi selv vet hva det er vi gjør. Utfordringen til dere er kort og godt denne: Utdann oss!» Slik tok Jens Evensen, formann for det nyoppretta Statens oljeråd, imot representantar frå internasjonale oljeselskap som var inviterte til Utanriksdepartementet til eit av dei første møta om petroleumsverksemd i Noreg.

Kjelde: Kindingstad og Hagemann (2002), «Norges oljehistorie»

Figur 2.1 Statleg organisering av petroleumsverksemda

kontinentalsokkelen har spela ei viktig rolle i og med at dei har hatt ulik teknisk, organisatorisk og kommersiell kompetanse. Denne politikken har medverka til at Noreg i dag har eigne oljeselskap og ein konkurransedyktig leverandørindustri, og at landet er sikra store inntekter frå næringa.

Rolle- og ansvarsdelinga i dag

Organiseringa av petroleumsverksemda viser korleis Noreg ser på eigarskap over naturressursar og organiseringa av statsforvaltinga og næringsverksemda. Om-synet til ytre miljø, helse, arbeidsmiljø og tryggleik spel ei viktig rolle. Alle aktørane i den norske petroleumsverksemda har felles interesse av at utvinninga av dei norske petroleumsressursane skapar så store verdiar som råd. Organiseringa av verksemda og rolle- og ansvarsdelinga skal sikra viktige samfunnsomsyn og at verdiskapinga kjem fellesskapet til gode.

Stortinget

Stortinget set rammene for petroleumsverksemda i Noreg. Det skjer mellom anna ved at Stortinget vedtek lover og proposisjonar, og drøftar og gjev si innstilling til stortingsmeldingar om petroleums-

verksemda. Store utbyggingssaker og prinsipielle saker skal drøftast og godkjennast der. Stortinget har òg som oppgåve å kontrollera regjeringa og statsforvaltinga.

Regjeringa

Regjeringa har den utøvande makta over petroleumpolitikken og står til ansvar overfor Stortinget for den politikken dei fører. Til å utøva politikken får regjeringa hjelp frå departementa, direktorat og underliggende tilsyn. Ansvar for dei forskjellige rollene i utøvinga av petroleumpolitikken er fordelt slik:

- Olje- og energidepartementet – ansvar for ressursforvaltinga og sektoren under eitt
- Arbeids- og sosialdepartementet – ansvar for helse, arbeidsmiljø og tryggleik
- Finansdepartementet – ansvar for inntektene til staten
- Fiskeri- og kystdepartementet – ansvar for oljevernberedskapen
- Miljøverndepartementet – ansvar for det ytre miljøet

Oljeselskapa

Nasjonale og internasjonale selskap står for sjølve drifta av petroleumsverksemda på den norske kontinentalsokkelen. Verksemda inneber ei rekkje kompliserte avgjersler av teknisk og kommersiell karakter, og som elles i samfunnet vil samspel og konkurranse mellom kommersielle aktørar ofte gje dei beste resultatane. Styresmaktene prøver så langt som råd å påverka avgjerslene til selskapa gjennom klare og føreseielege ramar for aktivitetane, slik at dei avgjerslene som selskapa tek, òg er dei samfunnet er best tent med.

Statleg organisering av petroleumsverksemda

OLJE- OG ENERGIDEPARTEMENTET

Olje- og energidepartementet har det overordna ansvaret for forvaltinga av petroleumsressursane på norsk kontinentalsokkel. Departementet skal sjå til at petroleumsverksemda blir utført etter dei retningslinene Stortinget og regjeringa dreg opp. Oljedirektoratet er administrativt underlagt Olje- og energidepartementet. Departementet har i tillegg eit særskilt ansvar for å følgja opp dei statlege selskapa Petoro AS og Gassco AS og det selskapet som staten eig delar av, Statoil ASA.

Oljedirektoratet

Den viktigaste oppgåva til Oljedirektoratet er å føra den forvaltingsmessige og økonomiske kontrollen med at undersøking etter og utvinning av petroleumsressursar er i samsvar med lovgjeving, forskrifter, vedtak, konsesjonsvilkår og retningsliner som departementet fastset. Direktoratet skal vera eit rådgjevande organ for departementet i spørsmål som gjeld petroleumsverksemda.

Petoro AS

Petoro AS er eit statleg selskap som tek hand om Statens direkte økonomiske engasjement (SDØE) på vegner av staten.

Gassco AS

Gassco AS er eit statleg selskap som har ansvaret for transport av gass frå den norske kontinentalsokkelen.

Statoil ASA

Statoil ASA er eit børsnotert selskap i Oslo og New York. Staten eig 70,9 prosent av aksjane per 1. mars 2005.

ARBEIDS- OG SOSIALDEPARTEMENTET

Arbeids- og sosialdepartementet har det overordna ansvaret for arbeidsmiljøet og for tryggleik og beredskap i samband med petroleumsverksemda.

Petroleumstilsynet

Petroleumstilsynet har ansvaret for tryggleik, beredskap og arbeidsmiljø i petroleumsverksemda.

FINANSDEPARTEMENTET

Finansdepartementet har det overordna ansvaret for å syta for at staten får inn skattar, avgifter og andre inntekter frå petroleumsverksemda.

Oljeskattekontoret

Oljeskattekontoret er ein del av Skatteetaten, som er underlagt Finansdepartementet. Oljeskattekontoret skal først og fremst syta for rett fastsetjing og innbetaling av skattar og avgifter som politiske styresmakter vedtek.

Statens petroleumsfond

Finansdepartementet har ansvaret for å forvalta Statens petroleumsfond. Ansvaret for den operative forvaltinga er delegert til Noregs Bank.

FISKERI- OG KYSTDEPARTEMENTET

Fiskeri- og kystdepartementet har ansvaret for å sikra ein god beredskap mot akutt forureining i norske farvatn.

Kystverket

Kystverket har ansvaret for den statlege oljevernberedskapen.

MILJØVERNDEPARTEMENTET

Miljøverndepartementet har det overordna ansvaret for forvaltinga av miljøvernet i Noreg.

Statens forureiningstilsyn

Statens forureiningstilsyn (SFT) har mellom anna ansvaret for å følgja opp forureiningslova. Ei anna sentral oppgåve for SFT er å gje Miljøverndepartementet råd, rettleiing og fagleg grunnlagsmaterieil.

Samhandling i næringa

Det finst i dag fleire arenaer og treffpunkt som har som føremål å fremja samhandling i petroleumsnæringa og å få aktørane til å sjå heilskapen i dei utfordringane næringa står overfor – anten desse er organisatoriske, teknologiske eller marknadsmessige utfordringar. Olje- og energidepartementet ser det som viktig å støtta og å vera aktivt med i desse arenaene.

1. Industri og industrisamarbeid knytt til petroleumsverksemda – i Noreg og internasjonalt

Toppleiarforum

For å fremja effektivitet og aktivitet på norsk kontinentalsokkel vart det i 2000 introdusert eit nytt forum for toppleiarar innanfor petroleumsverksemda, leidd av olje- og energiministeren. Toppleiarforum har i dag om lag 30 toppleiarar frå oljeselskap, leverandørindustrien, fagforeiningar og styresmakter. Mandatet til forumet er å styrkja den internasjonale stillinga til norsk kontinentalsokkel og konkurranseevna til norsk leverandørindustri heime og ute. Mellom anna er det sett i verk prosjekt og arbeidsprosessar relaterte til kostnadsnivået på norsk kontinentalsokkel og for å betra samarbeidsrelasjonane i næringa.

INTSOK

For å fremja internasjonaliseringa av norsk petroleumsretta industri etablerte i 1997 styresmaktene, i samarbeid med norsk petroleumsindustri, stiftinga INTSOK – Norwegian Oil and Gas Partners. Norske styresmakter ser INTSOK som ein viktig samarbeidspartnar. INTSOK har i dag over 150 medlemsbedrifter. Målsetjinga for INTSOK er at norske petroleumsretta selskap skal auka den

årlege omsetninga i utlandet ein god del frå nivået i dag, som er på om lag 35 milliardar norske kroner.

Petrad

I internasjonaliseringsarbeidet sitt støttar OED òg stiftinga Petrad. Petrad er eit organ innanfor norsk bistandsarbeid, som tilbyr ulike typar kompetanseoverføring overfor leiinga i nasjonale oljeselskap og petroleumsforvaltning i utviklingsland.

2. Kva teknologiutviklinga har å seia for verdiskaping og konkurransekraft i olje- og gassverksemda

OG21 – Olje og gass i det 21. hundreåret

For å møta dei store verdiskapings- og miljøutfordringane som følgjer med vidareutvikling av norsk kontinentalsokkel og styrking av den internasjonale konkurranseevna til norsk industri, vart det i 2001 sett i gang eit breitt samarbeid i olje- og gassnæringa, med det føremål å etablere ein nasjonal strategi for forskning og utvikling. Dette samarbeidet blir kalla OG21 – Olje og gass i det 21. hundreåret.

Eit viktig siktemål med dette initiativet er å sikra eit samordna og meir effektivt samarbeid i olje- og gassnæringa når det gjeld forskning, demonstrasjon og kommersialisering av teknologi. Ein legg vekt på å oppnå effektiviseringsgevinstar i heile verdi- og forskingskjeda og mellom oljeselskap, leverandørindustri og forskingsinstitusjonar.

I lys av dei viktigaste utfordringane petroleumsverksemda står overfor, har ein kome fram til desse fem hovudprioriteringane i OG21-samarbeidet: 1) Miljø, 2) Auka utvinningsgrad, 3) Produksjon på djupt vatn, 4) Industriell utnytting av gass og 5) Utvikling av småfelt.

DEMO 2000

Eit anna viktig verkemiddel for å fremja nye teknologiløysingar i petroleumsnæringa er Demo 2000-samarbeidet. Dette er ei teknologisatsing retta mot tre hovudmål:

- Nye feltutbyggingar på norsk kontinentalsokkel ved hjelp av ny og kostnadseffektiv teknologi og nye gjennomføringsmodellar
- Sikrere gjennomføring innanfor budsjett og plan
- Nye norske industriprodukt for sal på ein global marknad

Gjennom demonstrasjonar og pilotprosjekt skal ny, kostnadseffektiv teknologi kvalifiserast for bruk.

Målet er å skapa nye utbyggingsprosjekt, produkt og arbeidsplassar. Pilotprosjekta inneber eit tett samarbeid mellom leverandørbedrifter, forskingsinstitusjonar og oljeselskap, eit samarbeid som i seg sjølv er med på å utvikla eit framtidsretta, marknadsorientert kompetansenettverk. Programmidlane blir kanaliserte gjennom Noregs forskingsråd.

PETROMAKS

I 2004 vart eit nytt, stort program innanfor petroleumsforskning, PETROMAKS, sett i gang. Det er Noregs forskingsråd som koordinerer dette. Utgangspunktet for PETROMAKS er teknologimåla som er definerte i OG21. PETROMAKS skal betra utnyttinga av felt i produksjon og auka tilgangen til nye reservar. I den første fasen er dette dei mest sentrale forskingsoppgåvene i det nye programmet:

- Leiting: Utvikling av geofysiske målemedodar, leite- og reservoarmodellar og betre forståing av bassengdanning
- Auka utvinning i eit breitt perspektiv: Utvikling av medodar for stimulert utvinning, reservoarovervaking og -styring, boreteknologi, og nye prosessar, medodar og teknologi for avsetning av gass

Petropol

Forskningsprogrammet Petropol blir koordinert av Noregs forskingsråd. Målsetjinga å styrkja kompetansen og heva kvaliteten på det norske miljøet innanfor samfunnsfagleg petroleumsforskning.